

# Тема: Біото́пи водо́йм

# біоценозу

**Біотоп** (грец. *βίος* — життя і грец. *τοπος* — місце) — ділянка поверхні з більш-менш однотипними умовами існування (грунтом, мікрокліматом тощо). Біотоп є основною екологічною одиницею класифікації за ступенем їх подібності. Зазвичай біотоп заселений певним угрупованням організмів (біоценозом). Разом із біоценозом біотоп складає біогеоценоз, себто є його неорганічною компонентою. У більш вузькому тлумаченні біотоп розглядають, як середовище існування комплексу тварин, що входять у біоценоз.

Біотопи об'єднують разом у так звані біохори.

**Біохор** — частина біосфери, що охоплює групу просторово об'єднаних біотопів, які розташовані у однотипних кліматичних умовах та характеризуються певним складом біоценозу. Поняття біохору тотожне поняттю ландшафтна зона.

# Поняття біогеоценозу, біотопу та біоценозу

Біогеоценоз - це сукупність на певному просторі однорідних природних явищ (атмосфери, ґрунту, кліматичних умов, рослинного, тваринного світу), поєднаних обміном речовин і енергії в єдиний природний комплекс.

**Біоценоз** - це конкретна сукупність живих організмів на певному просторі суші або акваторії, що називається біотопом.

Необхідність введення поняття біогеоценоз викликана тим, що екологічна система не має просторової прив'язки (екосистемою може бути корова із мікроорганізмами, що паразитують на її тілі). Біогеоценоз - це завжди визначена окрема ділянка біосфери. З цієї точки зору біогеоценоз можна розглядати як окремий випадок, або один з видів екосистеми, який має чітку територіальну прив'язку..

# Поняття біогеоценозу, біотопу та біоценозу

Поняття "біоценоз"- умовне, оскільки поза середовищем існування організми жити не можуть, але ним зручно користуватися у процесі вивчення екологічних зв'язків між організмами.

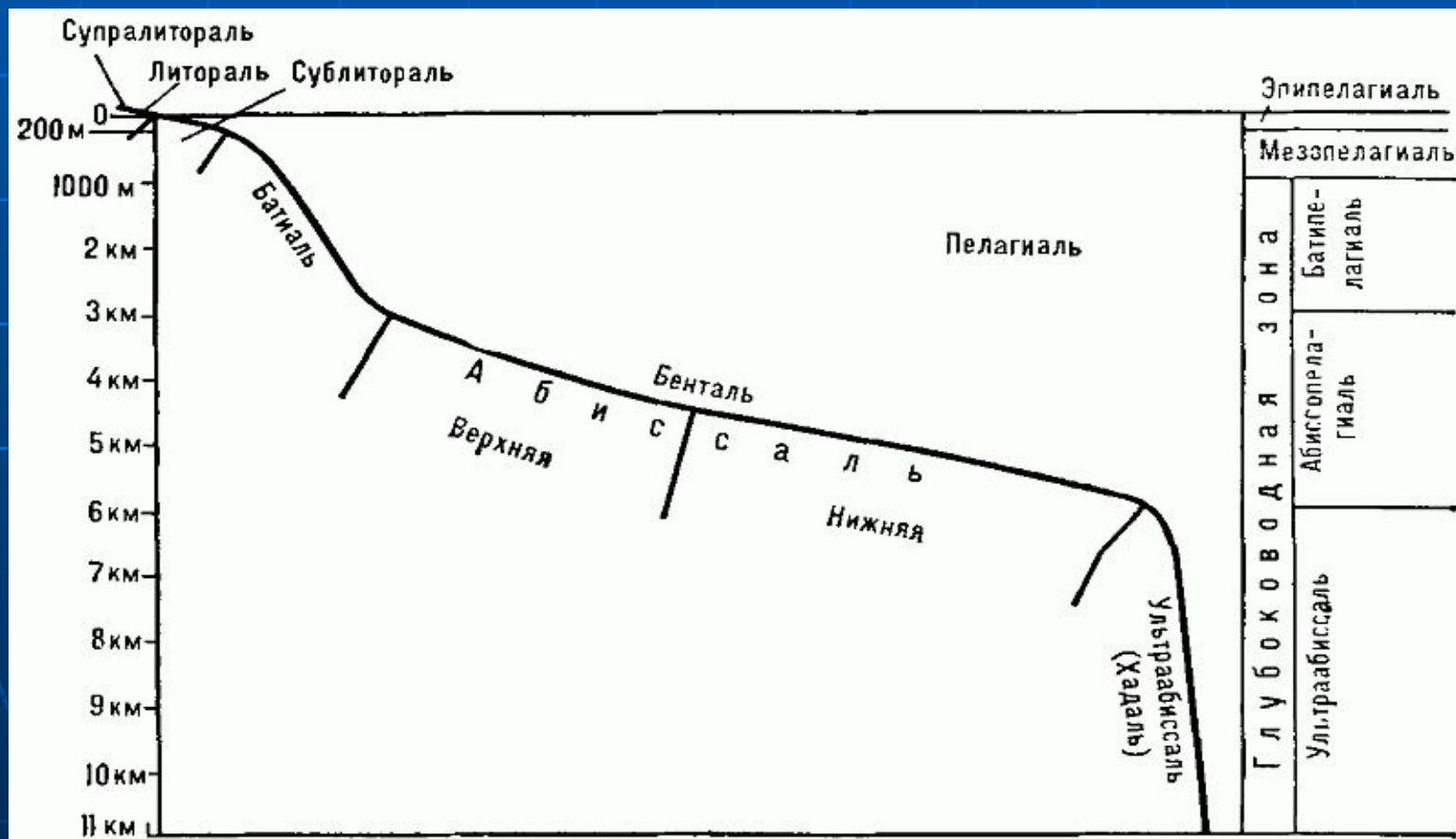
Часто екосистему ототожнюють з біогеоценозом. І. Дедю вважає, що категорії екосистема та біогеоценоз збігаються на рівні рослинної сукупності й принципово різняться лише вище і нижче цього рівня.

Історично утворену сукупність популяцій різних видів, що населяють певну територію або акваторію характеризуються певними взаємозв'язками, називають біоценозом (наприклад, однорідна ділянка степу, лісу, озера тощо).

Мешканці біоценозу тісно пов'язані з абіотичними факторами, їхня сукупність складає екологічну систему (екосистему), або біогеоценоз.

# Основні біотопи водойм

У водоймах розрізняють два основних біотопи: пелагіаль – товщу води (з гр. pelagos – море) і бенталь – дно (з гр. benthos – глибокий).



# Пелагіаль

- Горизонтальні екологічні зони пелагіалі: прибережна (неритична) та океанічна зони. Вертикальні екологічні зони пелагіалі: епіпелагіаль, баті пелагіаль, абісопелагіаль, ультраабісопелагіаль. Екологічна зональність озер. Екологічні області бенталі: літораль, сублітораль, профундаль. Екологічні зони пелагіалі: епілімніон, металімніон, гіполімніон, прибережна та пелагічна. Екологічна зональність річок: прибережна (рипаль), середня (медіаль), стрижень. Екологічна зональність водосховищ: вершина і пригреблева ділянка. Їх особливості. Специфічність пелагіалі, розподіл гідробіонтів в пелагіалі.

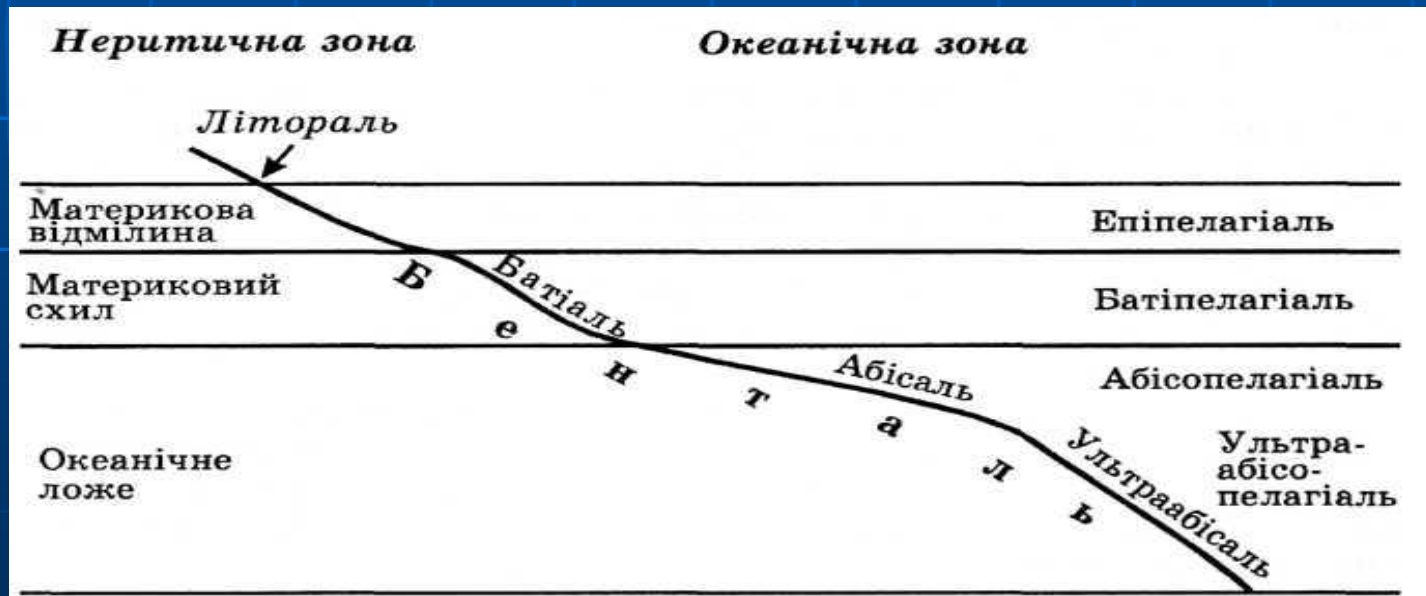


# Пелагіаль

- Життєві форми пелагіалі – планктон, нектон, нейстон, плейстон. Класифікація планктону за систематичним положенням (прокаріоти, еукаріоти), місцем проживання (пелагіаль, літораль, голопланктон, меропланктон), функціональною роллю (продуценти, консументи, редуценти), розмірні групи планктону. Пристосування організмів до життя в пелагіалі. Плавучість, швидкість занурення. Пристосування, що забезпечують збільшення тертя об воду та опір форми, зниження залишкової маси.

# Бенталь

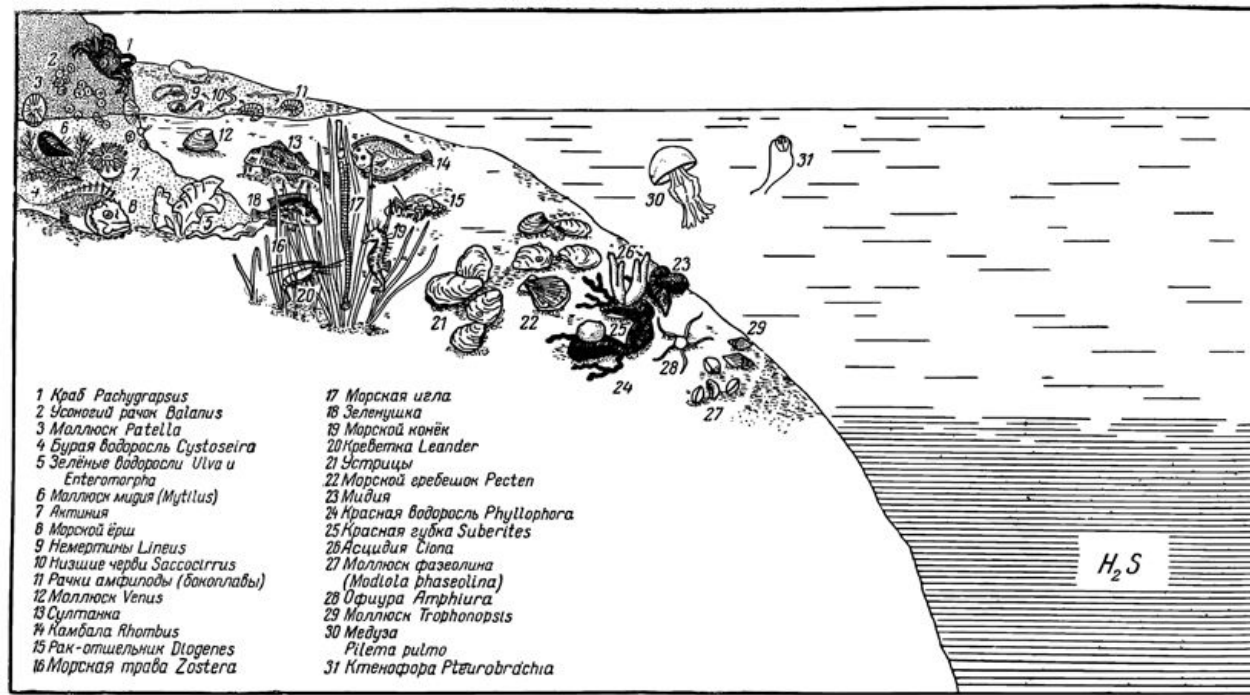
Екологічні області бенталі: материкова відмілина прибережне мілководдя, континентальний шельф), материковий схил, океанічне ложе. Екологічні зони бенталі: супралітораль, літораль, сублітораль, батіаль, абісаль, ультра абісаль. Специфічність бенталі, розподіл гідробіонтів в бенталі. Основні поняття про механізми адаптації гідробіонтів до мешкання у товщі води і на дні.





# Бенталь

- Життєві форми бенталі – макрофітобентос, зообентос, перифітон. Макрофітобентос та його склад (гідатофіти, плейстофіти, гелофіти). Розподіл та склад макрофітів у водоймах різного типу. Зообентос. Класифікація гідробіонтів за ступенем рухливості. Онфауна, інфауна, епіфауна. Розмірні групи зообентосу. Перифітон, порядок освоєння субстратів організмами. Пристосування донних організмів до проживання у бенталі: утримання на твердому субстраті, захист від захоронення (специфічна форма тіла, міграція), вироблення способів пересування (для рухливих форм).



перифітон

Зообентос



# Висновок

Біотоп — ділянка поверхні з більш-менш однотипними умовами існування.

Розрізняють два основних біотопи: пелагіаль і бенталь.

Пелагіаль це товща води, а бенталь це дно водоймища.

Вони мають різні біоценози, та різні умови для існування біомаси.